

Херсонський державний університет

МЕТОДА (Наука і методика)

Збірка наукових і методичних праць

Херсон
ФОП Вишемирський В.С.
2019

ББК 746 58 (4 Укр–4 Хес)
М 34

*Рекомендовано до друку кафедрою ботаніки, пр. № 10 від 01.04. 2019 р.
та редакційною колегією збірки наукових і методичних праць
«Метода» («Наука і методика») пр. № 1 від 08.04.2019 р.*

М 34 Метода (Наука і методика). Збірка наукових і методичних праць / Відп. ред. М.Ф.Бойко. – Херсон: Вид-во ФОП Вишемирський В.С. – 2019. – 80 с.

Свідоцтво про державну реєстрацію збірки наукових і методичних праць «Метода» Серія КВ №3804, видане Міністерством інформації України 20.05.1999 р. (У 2006-2017 рр. збірка виходила під назвою «Наука і методика»).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Бойко М.Ф. – доктор біологічних наук, професор
(відповідальний редактор) (ХДУ)

Мойсісіко І.І. – доктор біологічних наук, професор (ХДУ)

Карташова І.І. – кандидат педагогічних наук, доцент (ХДУ)

Бойко Л.М. – кандидат філологічних наук, доцент (ХФ НУК)

Мельник Р.П. – кандидат біологічних наук, доцент (ХДУ)

Загороднюк Н.В. – кандидат біологічних наук, доцент (ХДУ)

Надточій І.І. – кандидат економічних наук, доцент (ХФ НУК)

Адреса редколегії:

*Україна, 73000, Херсон, вул. Університетська, 27, к.714.
тел. 0681141561; E-mail: mikhailb@i.ua*

ЗМІСТ

БОТАНІКА	5
<i>Загороднюк Н.В., Шайда В.В.</i>	
Мохи в настінних обростаннях села Червона Поляна (Чаплинський район, Херсонська область) як приклад антропогенного бріокомплексу	5
<i>Клименко В.М., Малюга Н.Г., Наумович Г.О., Сафонов А.О.</i>	
Лишайники роду <i>Physcia</i> (<i>Physciaceae</i>) в гербарній колекції Херсонського державного університету	10
<i>Мельник Р., Штуца О.</i>	
Флора Голонасінних Українських Карпат	23
ПАВЛОВА Н.Р., ДОЛГОРУЧЕНКО В.В.	
Анатомічна будова стебла <i>Betula borysthena</i> Klokov	27
ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ	33
<i>Мойсієнко І., Мельник Р., Хабарова Я.</i>	
Заповідні урочища Великоолександрівського району Херсонщини та їх сучасний стан	33
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	39
<i>Надточій І.І., Лаукерт К.А., Мовчан В.М.</i>	
Вплив системи стратегічного управління на підвищення рівня конкурентоспроможності функціонування вітчизняних підприємств. 39	39
<i>Огорь Г.М., Орехівська Н.О., Бобченко О.О.</i>	
Здійснення маркетингової діяльності з використанням цифрових технологій	44
<i>Огорь Г.М., Коноваленко Д.О., Буякова Т.В.</i>	
Основи фінансового антикризового управління підприємством	49
ПЕДАГОГІКА ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ	54
<i>Voiko L.</i>	
Some New Strategies Applied to ESP Teaching at Universities	54
<i>Загороднюк Н.В., Сотник Н.В.</i>	
Мохоподібні смт. Каланчак (Херсонська область) як об'єкт вивчення при викладанні дисципліни «Біологія» в ЗЗСО	57

ЗАГОРОДНЮК Н.В., СОТНИК Н.В.

**МОХОПОДІБНІ СМТ. КАЛАНЧАК (ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ)
ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ
«БІОЛОГІЯ» В ЗЗСО**

В процесі засвоєння змісту шкільної дисципліни «Біологія» учні 6-го класу ЗЗСО (закладу загальної середньої освіти) знайомляться з основними групами рослинного світу, їхнім місцем у філогенетичній системі органічного світу, особливостями будови, розмноженням, значенням. Стосується це і спорових рослин, особливе місце серед яких займають мохоподібні [1, 3-5].

В шкільних біологічних програмах традиційно вивченню мохоподібних приділяється небагато уваги, хоча така тема присутня завжди [1, 7, 12, 13, 15]. Згідно рекомендованої МОН України освітньої програми «Біологія. 6-9 класи» (2014 р.) урок за темою «Мохи» передбачений в межах теми «Різноманітність рослин». В процесі розгляду теми передбачається, крім ознайомлення з теоретичним матеріалом, проведення лабораторного дослідження будови моху, а також виконання практичної роботи «Порівняння будови мохів, папоротей, покритонасінних рослин». Відповідно, в освітньому процесі є потреба використовувати адекватний навчальний матеріал. Для учня основним джерелом інформації з дисципліни «Біологія» традиційно залишається шкільний підручник. Аналіз шкільних підручників, в різний час рекомендованих МОН України для навчання в 6-му класі, а також додаткових видань, показав, що в цих джерелах мало уваги приділяється вивченню мохоподібних. Найбільше представників наводиться у підручнику «Біологія» для 6 класу для середніх загальноосвітніх шкіл, спеціалізованих шкіл, ліцеїв та гімназій С. М. Шевченко [15]. Однак, попри всі позитивні моменти, даний підручник виданий 1996 року, і не відповідає реаліям сучасної української школи. Також нами встановлено, що в шкільних підручниках та посібниках наводиться порядку 10 прикладів мохоподібних [7-9, 11-13]. Але найбільш поширеними мохоподібними, яким віддають перевагу вчителі, залишаються стандартні об'єкти: маршанція, зозулин льон, сфагнум. Безумовно, ці класичні ботанічні об'єкти дозволяють ознайомитись з найбільш типовими рисами анатомії, морфології мохів, з особливостями їх екології та розмноження. Однак для учнів південних регіонів України вони не є знайомими рослинами, з якими вони регулярно стикаються в повсякденному житті. З точки зору пересічного школяра Херсонщини, мох сфагнум – такий же екзот, як баобаб чи тропічна ліана. Проблема – не нова. Питання вивчення бріюфітів в загальноосвітній школі обговорювалась в працях Паладо Н. В., Гуріненко Н. О., Мамчур З. І., Гапон С.В., Гапона Ю.В., Копил О.В. [3-5, 10]. Крім методичних аспектів вивчення мохів на нестандартних уроках, в даних публікаціях піднімалось

питання можливості використання міських мохоподібних як об'єктів вивчення шкільної дисципліни «Біологія» під час урочної та позаурочної роботи [3, 6].

Загалом, мохи населених пунктів, як об'єкти для вивчення в школі, безперечно, заслуговують на більшу увагу. Адже поряд з людиною, її житлом, зростають синантропні види, рудеральні та космополітні, що завжди може використати вчитель не лише в загербаризованому вигляді, а й у живому. Особливо це є важливим зимової пори, коли всі інші вищі рослини знаходяться в стані спокою. Тому мохоподібні є групою рослин, на якій не тільки можна продемонструвати особливості будови, розмноження примітивних наземних рослин, а й використати їх при характеристиці екосистеми у курсі загальної біології, а також сформулювати на них поняття “екогрупа рослин”, продемонструвати, наприклад, екоморфи мохів за відношенням до світла, температури, вологи, субстратної приуроченості. Для цього не потрібно шукати представників у лісі, на луках чи болотах, а використати супутників людини, що зростають поряд із житлом – бріофіти екосистем населених пунктів [5].

Використовуючи місцеві види мохоподібних на уроці чи в позаурочній, позакласній роботі, вчитель тим самим реалізує краснавчий аспект біологічної освіти, пов'язує систему формування навчальних компетенцій з практичним життям учнів, розширює їхній науковий світогляд.

Саме з даною метою ми розглянули види мохоподібних, що мешкають на території селища міського типу Каланчак (Херсонська область), з точки зору можливості (або неможливості) використання його в якості натуральних ботанічних об'єктів на уроках з біології в 6-му класі [2, 14]. В підсумку нами відібрані звичайні, широко розповсюджені місцеві бріофіти, які найчастіше зустрічаються на дослідженій території (як демонстраційний матеріал, як об'єкти спостережень під час біологічної екскурсії). Нами узагальнені їх характерні діагностичні ознаки, з'ясовуються можливості використання при формуванні різних біологічних та екологічних понять, знань та вмінь.

На прикладі представлених для вивчення мохоподібних учень має знати, що входить в поняття «мохи»; оволодіти вмінням розпізнавати бріофіти серед інших наземних рослин, бути здатним описати будову тіла; на прикладі мохів розпізнає представників різних екологічних груп, назвати особливості середовища їх існування; характеризує особливості їх розмноження як спорових рослин.

До групи запропонованих для вивчення видів мохів ми рекомендуємо включити цератодон пурпуровий, бріум сріблястий, сінтріхія сільська, ортотрих блідий, лескея багатоплідна, пілезія багатоквіткова, амблістегій повзучий, брахітецій шорсткий (рис. 1) [2]. Розглянемо їх особливості.

Бріум сріблястий (*Bryum argenteum Hedw.*) (рис. 1, А) – рудеральний вид, який має широку норму реакції щодо приуроченості до субстрату. Найчастіше його можна знайти на ґрунтах різного складу та різного

ступеня ущільненості, наприклад, на узбіччях стежок, на тротуарах, на запилених парканах, мурах, стінах будівель та інших кам'янистих антропо субстратах, досить часто на дахах і покрівлях. Здатен оселятися на пеньках і окоренках дерев, але не утворює щільних обростань, тільки дрібні компактні дернинки. Вид швидко розпізнається за сріблясто-зеленим кольором подушкоподібних пухких дернинок, із кров'яно-червоними, опукло-циліндричними коробочками на невисоких на світлий ніжках. Сріблястий відтінок дернинкам надають безбарвні верхівки листків. Ксерофіт, ксеромезофіт, фітофіл. Може бути використаний як приклад колективної біоморфи.

Цератодон пурпуровий (*Ceratodon purpureus* (Hedw.) Brid.) (рис. 1, Б) – як і попередній вид, зростає в тих самих ектопах: ґрунтах різної структури та забрудненості, на кам'яних, цегляних, бетонних стінах, на асфальті та окоренках дерев вуличних і паркових насаджень, на дахах. Дернинки коричнево-зелені або червонувато-зелені, пухкі, іноді подушкоподібні. Мох майже завжди із спорогонами. Тому діагностується за вузько-циліндричною, майже горизонтальною червоно-коричневою коробочкою із подовжніми борозенками. Характерна ознака – наявність в середині коробочки зобика. Мезоксерофіт, ксерофіт, фітофіл. Є піонером рослинного світу, бере участь у відновленні гумусу. Цератодон пурпуровий може бути використаний як об'єкт для ознайомлення з особливостями будови мохоподібних, та як приклад рослини, яка розмножується спорами.

Сінтріхія сільська (*Tortula ruralis* (Hedw.) P. Gaertn., B. Mey. et Schreb.) (рис. 1, 3) – один з найвідоміших дуже поширених видів в степовій зоні України. Має розпадні, пухкі, 4 – 5 см висоти дернинки: темно-коричневі зі сріблястим відтінком у сухому стані, і салатно-зелені, сріблясті – у вологому. В межах міст і населених пунктів сінтріхія сільська дуже рідко спороносить. Мох розпізнається за коричнево-зеленим забарвленням пухкої округлої дернинки, розетковидно-кільчастим розташуванням листків та, власне, за формою листків. Листова пластинка гітароподібної форми, кілювата, має прозору піхву в основі, на жерхівці заокруглена. Жилка вибігає з листка довгим, зубчастим, безбарвним волоском. Ксерофіт, фітофіл. Типовий степовий наземний вид, який у соціоекосистемах переходить до епілітного способу життя. У містах і селах зростає на дахах, утворюючи досить великі у діаметрі 10 – 15 см високі подушки, іноді разом із цератодоном пурпурним, бріумом сріблястим формує суцільні килими. Такі групи дернин з трьох відмінних, дуже помітних видів може бути прикладом справжнього рослинного угруповання.

У міських і сільських екосистемах необхідним елементом ландшафту є зелені насадження: парки, сквери. І тут привертає увагу різноманіття епіфітних мохоподібних, тобто видів які зростають чи то в основі стовбурів і на виступаючих коренях, чи то на самих стовбурах і гілках.

Серед звичайних видів цієї групи досить часто зустрічається пілезія багатоквіткова.

Пілезія багатоквіткова (*Pyralisia polyantha* (Hedw.) Schimp) (рис. 1, Г) – зустрічається поряд із попереднім видом, від якого відрізняється блискучими світло-зеленими дернинками у формі плоского килиму. Як і попередній вид найчастіше зустрічається зі спорогонами, що відображає також його видову назву. Коробочка темно-коричнева, опукла, циліндрична, прямостояча. Ксеромезофіт, тіневитривалий вид. Вид толерантний до забруднення, але при підвищенні його ступеня трапляється частіше без спорогонів.

Пілезія є добрим прикладом епіфітної рослини, а також наочно демонструє особливості розмноження спорами.

Дещо рідше в соціоекосистемах населених пунктів трапляються наземні мохи. Адже, як правило, у них добре розвинений трав'янистий покрив, а мохоподібні не витримують конкуренції з боку вищих судинних рослин, тому і обирають інші види субстратів. Із досить звичайних епігейних видів смт. Каланчак ми пропонуємо звернути увагу на такі поширені види, як амблістегій повзучий, брахітецій шорсткий.

Амблістегій повзучий (*Amblystegium serpens* (Hedw.) B., S. et G.) (рис. 1, Д) – має світло-зелені, тонкі, повзучі стебла до 2-3 см довжини, які тісно притиснуті до ґрунту. Часто зі спорогонами, це зігнута, світло-коричнева циліндрична коробочка на зігнутій ніжці. Характерними ознаками, які допоможуть розпізнати вид у природі, є форма дернинки – павутинистий килим. Дернинка нагадує ніжне мереживо з густо переплетених дрібно обліснених тонких розгалужених гілочок. Діагностичною ознакою є не тільки колір і форма коробочки, але і її розміщення на бокових пагонах стебла (вид відноситься до бокоплідних мохів), та життєва форма дернинки – павутинистий килим.

Амблістегій – тіневитривалий, вологолюбний мох, тому він може бути прикладом пристосування вологолюбної рослини до життя на території міста.

Брахітецій шорсткий (*Brachythecium salebrosum* (Web. Et Mohr) (рис. 1, Є) – ще один поширений бокоспорогонний мох нашого міста. Має досить потужні дернинки у формі плетива, утворює пухкі килими, що відразу привертають увагу. Коробочка коричнева, циліндрична, розміщена на бородавчастій ніжці горизонтально. У населених пунктах нерідко без спорогона. Добре розмножується вегетативно: поділом дернинки, виводковими гілками. Ксеромезофіт, тіневитривалий, наземний вид. Нерідко трапляється разом із попереднім видом, як в основі стовбурів дерев, так і на кам'янистих субстратах. Мох має широку норму реакції щодо субстратної приуроченості, тобто здатний бути як епігеєм, так і факультативним епілітом. У містах та селах один із найпомітніших видів за довжиною стебла та формою дернинки [17].

Отже, використання вище охарактеризованих, найпоширеніших, рудеральних і космополітних видів мохоподібних дає можливість учителю

біології не лише урізноманітнити об'єкти при вивченні мохів у циклі теми «Різноманітність рослин», сформулювати уявлення учнів про склад місцевої флори судинних та безсудинних рослин, сприяє формуванню таких біологічних і екологічних понять, як «мохоподібні», «спороношення», «спорогон», «спорофіт», «екологічні групи за відношенням до світла, вологи, субстрату», «ксерофіти», «мезофіти», «епігеїди», «епіфіти», «епіліти» [16, 18].

Це реалізує кращий аспект вивчення біології в школі, а також відповідає сучасним вимогам до викладання шкільних дисциплін «Біологія», «Біологія та екологія», «Природознавство».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біологія. 6 – 9 класи: Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів / Наказ МОН України від 07.06.2017 № 804 [Електронний ресурс]. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
2. Бойко М. Ф. Мохоподібні степової зони України: Монографія. – Херсон: Айлант, 2009 – 264 с.
3. Гапон В. В. Місце міських мохоподібних при проведенні екскурсій з ботаніки / В. В. Гапон, Ю. В. Гапон, С. В. Гапон // Організаційно-методичні основи екскурсійної роботи вчителя природничих дисциплін м-ли Всеукраїн. наук. – прак. конф. / за ред. М. В. Гриньової. – П: Друк. майстер., 2012 – С. 69 – 72.
4. Гапон С. В. Місцеві види мохоподібних як об'єкт вивчення біорізноманіття шкільного курсу біології / С. В. Гапон. // П: Імідж. – 2013. – С. 65 – 67.
5. Гапон С. В. Матеріали до уроку з теми: “Використання мохоподібних” / С. В. Гапон // Біологія і хімія в школі. – 2002. – № 3. – С. 12 – 14
6. Екскурсія як форма навчання біології [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://npu.edu.ua>
7. Костіков І.Ю. Біологія. Підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів / І.Ю.Костіков, С.О.Волгін, В.В.Додь, О.С.Ходосовцев [та ін.]. – Київ: "Освіта", 2014. – 256 с.
8. Котик Т. С. Біологія. 6 клас. Зошит для практичних робіт, лабораторних досліджень і дослідницького практикуму Т.С. Котик, П.Г. Балан. – Київ: «Генеза», 2014. – 56 с.
9. Котик Т. С. Біологія. 6 клас. Зошит для контролю знань /Т.С. Котик, П.Г. Балан. – Київ: Освіта, 2014 – 24 с.
10. Мамчур З. Особливості епіфітних бріофітів в умовах урбоекосистем / З. Мамчур, І. Більська // Вісник Львівського університету. Сер. біол. – 2013. – Вип. 61. – С. 125 – 132.
11. Мирна Л.А. Біологія. 6 клас.: лабораторні дослідження, дослідницький практикум, практичні роботи, проекти, екскурсії/ Л.А. Мирна, М.Ю. Бітюк, В.О. Віркун. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. – 60 с.
12. Мусієнко М.М. Біологія: підручник для 6 класу середньої школи / М.М. Мусієнко, Ю.Г. Вервес, П.С. Славний [та ін.]. – Київ: Генеза, 2000. – 264 с.
13. Остапченко Л.І. Біологія. 6 клас. Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / Л.І.Остапченко, П.Г. Балан, Н.Ю. Матяш [та ін.]. – Київ: «Генеза», 2014. – 224 с.
14. Чистіков В. С. Каланчак: іст. нарис / В. С. Чистіков ; фотогр. В. І. Солонін. – Каланчак : Каланчак. район. друк., 2003. – 130 с.

15. Шевченко С.М. Біологія: Підручник для учнів 6 класу середньої загальноосвітньої школи, спецшкіл, ліцеїв та гімназій / С.М. Шевченко. – Київ: Генеза, 1996. – 240 с.

В статтє кратко освещены вопросы изучения мохообразных на школьных уроках биологии. В качестве примера приведены 6 видов мохообразных, произрастающих на территории пгт. Каланчак, которые предлагаются нами в качестве объекта изучения.

Стаття рекомендована до друку кафедрою ботаніки Херсонського державного університету.

УДК 378.015.3

СМІЛІЧЕНКО Я.Б., ТУРКОВА Л.І.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ЗДОБУВАЧАМИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»

Підготовка фахівців для сфери управління та адміністрування загалом і для сфери управління організаціями зокрема є важливою складовою сучасної системи професійної освіти, концептуальні положення якої висвітлені у законі України «Про вищу освіту». Як засвідчує досвід, розвиток України в цілому, як і будь-якої держави, значною мірою залежить від якості управління. Зростаюча роль управління в розвитку суспільства вимагає від закладів вищої освіти постійного пошуку інноваційних способів і методів удосконалення процесу підготовки управлінців.

Розвиток теорії управління соціальними системами (організаціями) представлений школами досліджень зарубіжних учених [3, с.47-48]: «наукового управління» Ф. Тойлора, в подальшому розвинутою в роботах Г. Гаттона та подружжя Ф. Гілберт і Л. Гілберт; адміністративно-бюрократичною А. Файоля, розвинутою у подальшому М. Вебером; людських відносин Е. Мейо; емпіричною Д. Дракера; ефективного управління В. Редіна; соціальних систем Ч. Барнарда; поведінських наук К. Арджиріса, Р. Лайнкерта, Д. Мак-Грегора, Ф. Герцберга.

У другій половині ХХ століття проблема управлінської діяльності та підготовки управлінців привернула увагу вчених нашої країни. Дослідники, зокрема Є. Березняк, І. Дмитренко, Г. Єльнікова, В. Маслов, В. Пикельна свої наукові розвідки присвятили загальним основам управління.

Теоретики і практики «...управління розглядають як в науковому аспекті, так і порівнюють з мистецтвом» [2; 6].

«Управління є елементарною функцією організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження їх певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію їх програм.» [1, с.5].

15. Шевченко С.М. Біологія: Підручник для учнів 6 класу середньої загальноосвітньої школи, спецшкіл, ліцеїв та гімназій / С.М. Шевченко. – Київ: Генеза, 1996. – 240 с.

В статтє кратко освещены вопросы изучения мохообразных на школьных уроках биологии. В качестве примера приведены 6 видов мохообразных, произрастающих на территории пгт. Каланчак, которые предлагаются нами в качестве объекта изучения.

Стаття рекомендована до друку кафедрою ботаніки Херсонського державного університету.

УДК 378.015.3

СМІЛІЧЕНКО Я.Б., ТУРКОВА Л.І.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ЗДОБУВАЧАМИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»

Підготовка фахівців для сфери управління та адміністрування загалом і для сфери управління організаціями зокрема є важливою складовою сучасної системи професійної освіти, концептуальні положення якої висвітлені у законі України «Про вищу освіту». Як засвідчує досвід, розвиток України в цілому, як і будь-якої держави, значною мірою залежить від якості управління. Зростаюча роль управління в розвитку суспільства вимагає від закладів вищої освіти постійного пошуку інноваційних способів і методів удосконалення процесу підготовки управлінців.

Розвиток теорії управління соціальними системами (організаціями) представлений школами досліджень зарубіжних учених [3, с.47-48]: «наукового управління» Ф. Тойлора, в подальшому розвинутою в роботах Г. Гаттона та подружжя Ф. Гілберт і Л. Гілберт; адміністративно-бюрократичною А. Файоля, розвинутою у подальшому М. Вебером; людських відносин Е. Мейо; емпіричною Д. Дракера; ефективного управління В. Редіна; соціальних систем Ч. Барнарда; поведінських наук К. Арджиріса, Р. Лайнкерта, Д. Мак-Грегора, Ф. Герцберга.

У другій половині ХХ століття проблема управлінської діяльності та підготовки управлінців привернула увагу вчених нашої країни. Дослідники, зокрема Є. Березняк, І. Дмитренко, Г. Єльнікова, В. Маслов, В. Пикельна свої наукові розвідки присвятили загальним основам управління.

Теоретики і практики «...управління розглядають як в науковому аспекті, так і порівнюють з мистецтвом» [2; 6].

«Управління є елементарною функцією організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження їх певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію їх програм.» [1, с.5].